

Iraq, una guerra privada a càrrec de l'estat

Paul Bremer, el governador dels EUA a l'Iraq, amb guàrdies de seguretat. Ell és un dels usuaris principals dels serveis de seguretat, que no depenen de cap exercit sinó de l'empresa que els ha contractat.

Un any després de la caiguda del tirà Saddam, les imatges d'iraquians torturats tornen a esgarrifar el món. Aquesta vegada els torturadors són els americans. L'escàndol posa en evidència el que s'ha callat sobre aquesta campanya militar: cada vegada hi ha més tasques militars que el Pentàgon deixa en mans d'empreses privades, fins i tot els interrogatoris als presoners.

Justament això era el que no podia passar: els ocupants americans com a torturadors a l'Iraq. Però ha passat. Sis policies militars dels EUA estan acusats d'haver maltractat presoners iraquians. S'ha obert expedient disciplinari a set oficials. No hi ha res que es pugui desmentir: els fets dels sospitosos confessos estan documentats fotogràficament, només queda una qüestió per respondre: com ha pogut passar això?

La presó d'Abu Ghraib es troba al nord de l'autopista que va de Bagdad a Amman. Era el centre penitenciari més gran i terrible del regne del terror de Saddam Hussein. Hi havia lladres i homicides, però també els qui s'oposaven al règim. Quan els americans van prendre la presó Abu Ghraib l'11 d'abril de 2003, es van erigir com a alliberadors i van presentar unes imatges esgarrifoses, entre altres les de cadàvers de presoners devorats per gossos. A la cambra de tortures, les tropes dels EUA també van trobar cossos de morts i cables elèctrics que penjaven de les parets nues.

Igual que ara. Per això les fotos són tan terribles que aquests últims dies han fet la volta al món: un presoner iraquí al damunt d'una caixa i amb el cap tapat amb un sac. Dels braços estesos pengen cables que van cap amunt. Els seus torturadors, no hi ha cap mena de dubte, l'havien amenaçat que moriria electrocutat si queia de la caixa. El que ja no se sap és el temps que la víctima va haver de suportar la tortura.

Reutilitzar l'horror. Sempre que els conqueridors utilitzen els antics instruments de poder es genera una cruel continuïtat de terror a la presó. Igual que quan els soviètics van utilitzar la presó nazi de Bautzen o com van fer els guerrers religiosos de l'aiatol·là Khomeini amb la cambra de tortures d'Evin, en què la policia secreta del xa perpetrava les seves accions. Tot i això, abans es tractava de règims totalitaris.

Aquestes fotos, aparegudes per primera vegada el passat dimecres 28 d'abril, al programa de la cadena nord-americana CBS *60 minuts*, van causar commoció tant entre els contraris com entre els partidaris al compromís dels EUA amb

l'Iraq. La greu humiliació als presoners vulnera clarament els preceptes de la Convenció de Ginebra. El president nord-americà Bush ha qualificat els maltractaments als presoners de "repugnants". La indignació fins i tot el feia quequejar: "Aquest comportament no correspon a l'esperit americà", va aconseguir dir després de diversos intents.

També el seu aliat més proper, el primer ministre britànic Tony Blair, es va mostrar "horroritzat" per aquestes imatges esgarrifoses i va considerar el comportament dels soldats nord-americans "una violació directa contra les directrius polítiques que segueix la coalició". Segurament aquests nous descobriments sobre la terrorífica presó de Saddam significaran una caiguda en picat de la imatge dels EUA al món àrab. La cadena Abu Dhabi TV va emetre les imatges de tortures com si es tractés

d'una pel·lícula muda. De tant en tant, una veu en *off* deixava anar aquest comentari cínic: "Dediquem aquest programa als qui encara no volen creure el que realment està passant a l'Iraq."

El canals de la competència, Al-Jazira, d'Al-Qatar, i Al-Arabiya, de Dubai, van revisar els seus arxius exhaustivament i, a més de les imatges de *60 minuts*, van emetre escenes quotidianes en què les tropes dels EUA tractaven els iraquians de manera humiliant: arrestos amb males maneres i escorcollaments violents.

El que passava realment a Abu Ghraib va sortir a la llum quan un soldat va descriure les faltes comeses pels seus superiors. Els americans havien ensenyat orgullosament als periodistes el seu nou campament per a presoners als terrenys d'Abu Ghraib com a prova del seu correcte tractament als presoners. També el ministre de Defensa, Paul

L'empresa CACI busca urgentment "especialistes en interrogatoris" per a l'Iraq, l'Afganistan i Kosovo

Al costat, interior de la presó d'Abu Ghraib, prop de Bagdad, on s'han comès la major part de tortures conegudes. També fou la presó dels torturadors de Saddam Hussein. A dalt, una de les imatges que han fet esclatar l'afer de les tortures. La víctima està connectada a cables elèctrics que s'activaven quan aquesta queia de les caixes.

Wolfowitz, havia visitat la presó, però en aquella ocasió es va silenciar diligentment que les antigues cel·les de tortures s'havien tornat a utilitzar. Les forces d'ocupació també van utilitzar totes les masmorres de formigó amb una superfície de 90 x 90 cm, en les quals els presoners havien de dormir drets.

S'ha acusat els policies militars d'haver sotmès a humiliacions els presoners abans dels interrogatoris per evitar que hi oposessin resistència. Així, obligaven els detinguts a despullar-se i a formar una piràmide de cossos nus. Davant de la piràmide, els americans es feien fotografiar amb rostres alegres i alçant el polze triomfalment. També obligaven altres presoners a fer actes de tipus sexual, mentre que a altres els clavaven puntades per tot el cos quan jeien a terra. Un dels acusats, el sergent Ivan Frederick, va fer constar en acta que "les diferents maneres en què evitàvem que possessin resistència van tenir força èxit, normalment es rendien passades unes quantes hores".

La manera en què els comandaments militars han intentat superar l'escàndol mostra com són de vergonyoses les ac-

cions comeses per les forces ocupants. El general de brigada Mark Kimmit, el comandant a l'Iraq, va lamentar els fets públicament a la televisió. La general de brigada Janis Kapinski, a les ordres de la qual es troben totes les presons americanes a l'Iraq, va ser retirada del servei immediatament. Es va designar com a successor el general Geoffrey Miller, que havia dirigit la base militar de Guantánamo, en la qual la superpotència té reclosos 600 talibans i membres d'Al-Qaida sense que hagin estat processats (i sense base jurídica).

Torturadors privats. Però l'informe dels militars sobre l'escàndol de les tortures d'Abu Ghraib amaga altres resultats capaços de aixecar un escàndol encara més gran, ja que els EUA no solament utilitzen els seus policies militars i agents del servei secret en els interrogatoris dels seus presoners sinó també agents privats. La major part de les seves activitats queden sense control i no estan subjectes a la jurisdicció americana. És innegable que se sospita que les forces ocupants no volen saber què passa exactament durant els interrogatoris.

A l'informe s'esmenten dues empreses els empleats de les quals van treballar a Abu Ghraib: una empresa anomenada Titan, de San Diego, i l'empresa CACI d'Arlington, de Virgínia, que, segons proclama a la seva pàgina web, "ajuda el servei secret d'Amèrica a recollir, analitzar i compartir informació en la guerra contra el terror".

Titan va desmentir immediatament que els seus empleats haguessin interrogat presoners a Abu Ghraib. "Només vam enviar-hi traductors", es defensa el cap de l'empresa, Gene Ray, cosa que coincideix amb el que apareix a la seva web, en què només ofereixen "suport lingüístic per a operacions militars".

En canvi, les ofertes de feina de CACI són d'una transparència insuperable. L'empresa, que compta 7.600 empleats i un volum de vendes de 845 milions de dòlars, busca urgentment "especialistes en interrogatoris" per a l'Iraq, però també per a l'Afganistan i Kosovo. Els aspirants han de poder "entrevistar de manera efectiva [detinguts] de nacionalitat local" i fer tasques de vigilància, com a màxim, "moderada".

No hi ha dubte que aquestes ofertes són adreçades a exagents de la CIA, molts dels quals viuen molt a prop de la seu de l'empresa. Un requisit és "l'experiència en interrogatoris tàctics i estratègics d'acord amb la normativa local i les normes processals del Ministeri de Defensa".

Normes que, en cas de dubte, no es tenen en compte. L'informe militar que es va redactar per a l'acusació dels sis policies militars imputa, entre altres, un especialista en interrogatoris privat que es vantava "d'haver destrossat diverses taules durant els interrogatoris". Això havia passat "de manera no premeditada", però amb l'objectiu d'"infondre por" al presoner. Els informadors, doncs, també donen una part de la culpa dels maltractaments als especialistes privats: "Un instructor de CACI va ser acomiadat perquè va permetre i fins i tot ordenar als policies militars portar a terme interrogatoris en condicions que ni s'havien autoritzat ni eren compatibles amb les normes aplicables".

Vol dir, això, que en el moment de la subcontractació, de la independència

entre els departaments de les empreses, també es deixen de banda les competències jurídiques i legals? L'administració dels EUA es queda amb les mans netes només perquè no sap o no vol saber el que fan les seves subempreses? És indiscutible que els EUA de vegades no tenen en compte les normes habituals d'un estat de dret en nom de la seva lluita mundial contra el terror.

Interrogadors àrabs. Alguns interrogatoris a sospitosos de terrorisme també s'havien encarregat a serveis secrets amics que pertanyen a països àrabs i que es preocupen menys per la defensa dels drets humans que els agents americans, però la feina d'empreses privades per aconseguir el mateix efecte és un tret característic del govern de George W. Bush, que ha impulsat la privatització de les funcions estatals, sobretot la privatització de la guerra.

De fet, la campanya de l'Iraq ha estat una prova per saber fins a quin punt les empreses poden estalviar tasques militars a les forces armades. La guerra limitada que el ministre de Defensa Donald Rumsfeld volia portar a terme, amb grups de soldats relativament petits, però contundents, no podria haver estat possible d'una altra manera. Ja fa temps que no hi ha només els 135.000 soldats americans, els seus 11.000 aliats britànics i uns 15.000 aliats d'un grup de la "coalició de bona voluntat" reduïda a 33 estats, que combaten a l'Iraq en una guerra que ja fa temps que no hauria ni d'existir i que, tot i això, genera cada dia més víctimes.

El segon contingent més gran de l'Iraq, actualment d'uns 25.000 mercenaris i altres comandaments militars, aprofita la possibilitat de fer diners amb la guerra. Sens dubte, una empresa realment globalitzada: de la mateixa manera que fonamentalistes islàmics de tot arreu corren cap a l'Iraq per lluitar en contra dels americans en la *jihad* , mercenaris de tots els països es dirigeixen a Mesopotàmia amb la mentalitat dels antics buscadors d'or, ja que els han promès "un nou Klondike". A més d'exmilitars americans i britànics s'hi troben sobretot sud-africans, antics *gurkha* del Nepal, antics guerrers de Rhodèsia i fins

i tot voluntaris del paradís de les Illes Fiji.

També hi ha alemanys que no es volen quedar enrere: l'escola de seguretat de la ciutat de Lübeck, Baltic Safety Network, es dedica a la formació de mercenaris que volen intervenir a l'Iraq. Els organitzadors ja han rebut 280 sol·licituds per a aquest curs.

A més d'aquests soldats privats que utilitzen la pròpia existència per aconseguir capital, l'Iraq ha quedat inundat d'aquests nous prestadors de serveis. L'empresa Kellogg, Brown & Root (KBR), una filial de la petroliera americana Halliburton, s'ha fet càrrec de tota la logística de les forces armades de l'expedició americana. Els col·legues de Vinell Corporation, exmilitars amb les més altes condecoracions i una seu social a pocs quilòmetres del Pentàgon, van rebre l'encàrrec de formar el nou exèrcit iraquí. La competència, DynCorp, entrena la nova policia iraquiana. Per tot això, els més sarcàstics qualifiquen d'imperialisme *light* els intents de les forces ocupants per atallar el caos a l'Iraq mitjançant empreses privades.

Empleats de la britànica Olive Security, que protegien els equips de les televisions internacionals durant la guerra, també vigilaven les obres de construcció del gegant californià Bechtel, que s'havia fet amb unes concessions de milers de milions per a la reconstrucció. El director d'aquesta tropa de seguretat és l'exoficial de la Guàrdia Gal·lesa Harry Legge-Bourke, un company d'esquí del príncep Carles, qui afirma: "Aquí hi ha un munt de coses per fer. Des del nostre punt de vista, les coses van cada vegada millor."

Nova febre d'or. El que s'ha desencadenat a l'Iraq de postguerra és com una nova "febre d'or", tal com explica una col·lega de Bourke, Anne Tiedemann, que és directora d'una empresa de seguretat nord-americana Kroll: "Ningú no havia previst tots els perills que hi amenacen."

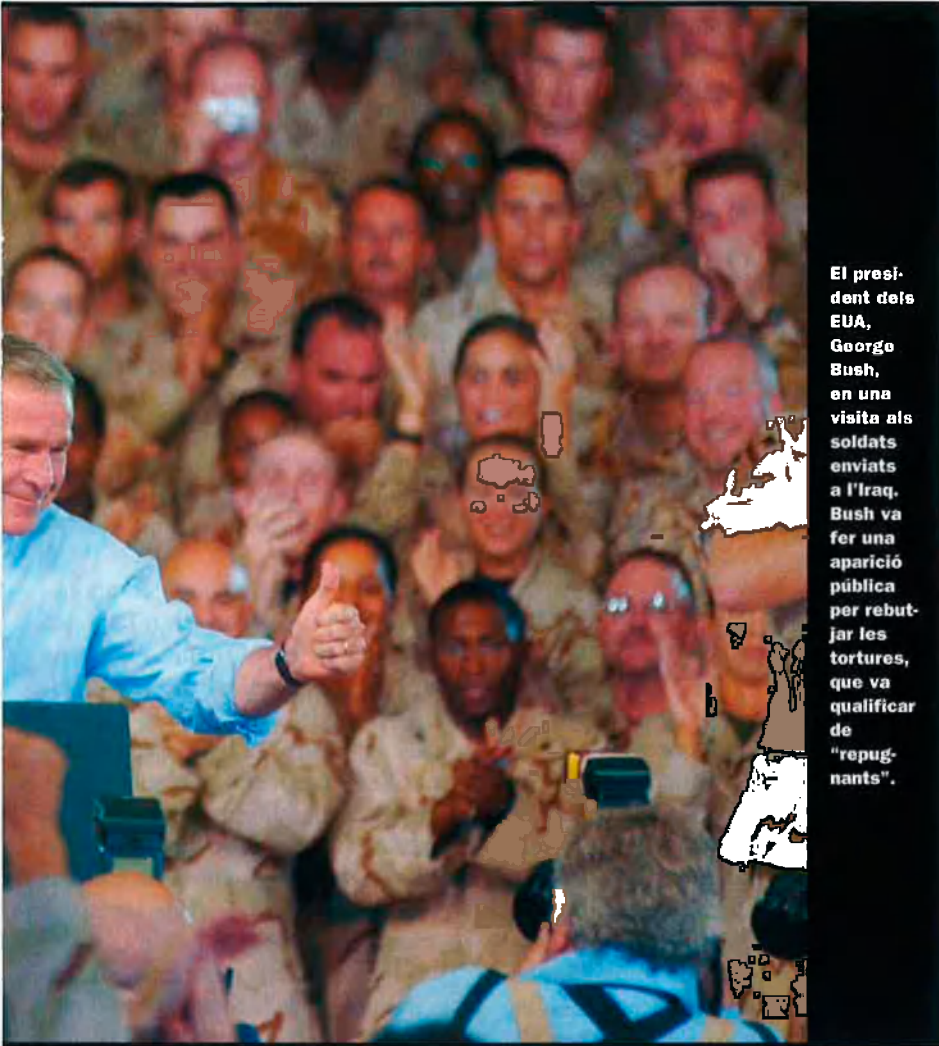
L'exèrcit d'ocupació dels americans i dels seus aliats ja té prou feina per protegir-se a si mateix. "L'exèrcit dels EUA no pot garantir la seguretat", diu

Tiedemann. "L'ha de passar al sector privat. Ara és la nostra."

I aprofiten l'ocasió amb alegria. Ha esclatat una revolució, en gran part desapercebuda, però amb conseqüències que poden canviar radicalment la concepció pròpia dels estats democràtics. Empreses privades, grans grups empresarials i empreses petites i amb activitats no gaire clares, catedràtics experts i aventurers assumeixen funcions militars arreu del món a una escala més gran que mai. Els seus ingressos anuals ja sumen més de 100.000 milions de dòlars, una quantitat que correspon al producte nacional brut d'una potència mitjana com Israel.

Els proveïdors privats creen la infraestructura de la guerra, construeixen allotjaments, subministren armes i material. Proporcionen aliments a les tropes, reparteixen el correu o netegen les latrí-

El president dels EUA, George Bush, en una visita als soldats enviats a l'Iraq. Bush va fer una aparició pública per rebutjar les tortures, que va qualificar de "repugnants".

nes. Protegeixen les bases i ofereixen reconeixement aeri així com protecció personal. S'encarreguen de la formació dels combatents i eduquen els cossos d'oficials dels nous estats.

Les "Guerraes SL" compten amb els sistemes d'armament més moderns a punt per entrar en funcionament, també per a una superpotència com els EUA. Els qui s'encarreguen del manteniment, càrrega i reparació dels avions de combat Stealth, del tipus B-2 i F-17A són civils. Els joysticks dels impressionants avions sense pilot "Predator" o "Global Hawk" són dirigits per experts privats a

centenars o milers de quilòmetres del front, asseguts al lloc de comandament.

Les empreses militars privades (PMF) han desenvolupat estratègies militars que venen a qualsevol lloc del món. En els seus opuscles i pàgines web presumeixen de posseir una extensa competència militar, fins i tot en l'àmbit de la "planificació nuclear". Contracten personal, com ara en atacs aers per a països africans pobres, i també subministren el sistema d'armes. Allà on els estats no es poden protegir, els soldats ja han lluitat per compte propi fins al final i han derrotat els rebels.

Alguns interrogatoris a sospitosos de terrorisme també s'havien encarregat a serveis secrets de països àrabs

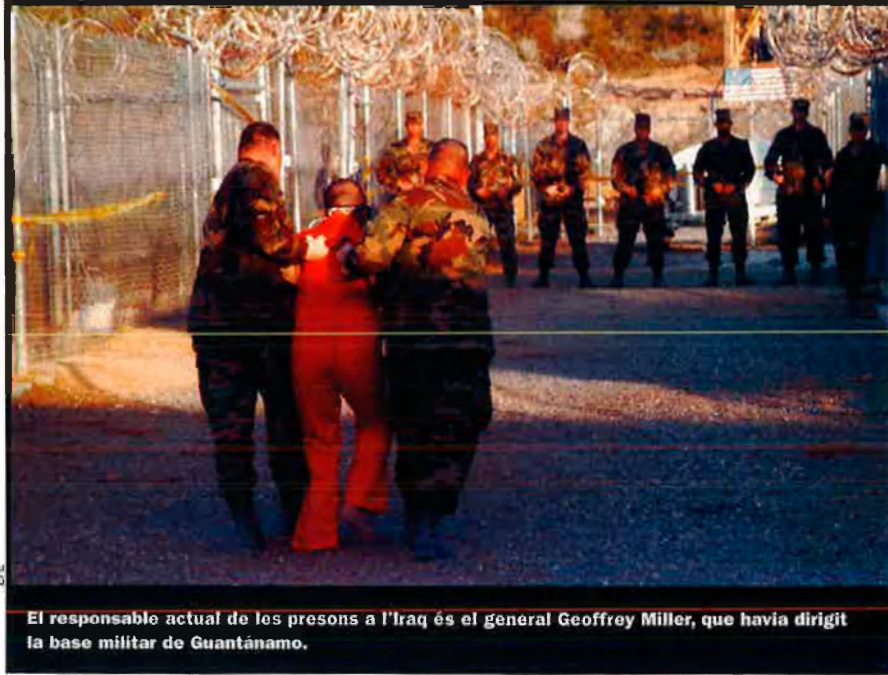
La fi del darrer monopoli estatal.

"Menys estat", el crit de guerra dels privatitzadors de tot el món, ara també és aplicable en l'esfera en què el poder de disposició exclusiu de l'estat havia estat indiscutible des de feia molt temps. "Totes les professions són regulades per l'estat fins a un cert punt —explicava el polític Samuel Huntington— però la professió de l'exèrcit és monopolitzada per l'estat."

Ara ja no. El sector privat ja s'aprofita de la guerra global contra el terrorisme: els anomenats combatents il·legals de la base de Guantánamo es troben en cel·les construïdes per KBR. "Aquesta indústria s'ha convertit en una part tan gran del negoci militar —diu orgullós George Sigalos, membre del lobby de directius de Washington de l'empresa mare Halliburton— que el govern ja no podria sortir-se'n sense nosaltres." L'aspecte més visible del caos quotidià iraquí són els aventurers que es guanyen la vida amb la protecció de persones. Són omnipresents i actuen com si fossin els autèntics senyors del país. Mentre llueixen l'arma que porten, amaguen els ulls darrere de les ulleres de sol, de la marca americana Oakley, és clar. Aquestes caríssimes ulleres són la fosca ranura de la visera d'un casc imaginari: ningú no ha de saber qui són. Volen estar i mantenir-se al marge de tot, inaccessibles, misteriosos i perillosos.

Com és lògic, tots cobreixen el seu tronc musculós amb armilles antibales, porten la cartuxera lligada a la cuixa, a l'estil d'un comando. No apareixerien amb un bon casc ni que els matessin. Els cascs són per als soldats, els pelacanyes que en un mes no cobraran ni de bon tros el que ells guanyen en tres dies pels seus serveis, concretament fins a 4.500 dòlars nets. Molts vénen dels Navy Seals, de la Delta Force, dels boines verdes o també dels comandos britànics SAS. Però això ja ha quedat enrere i ara treballen per a empreses privades amb noms, com a mínim, igual de misteriosos, com Blackwater Security, Centurion o Global Risk.

Per no donar opció als atacants, les tropes de seguretat privades no es comporten de manera gaire diferent dels escortes dels dèspotes enderrocats i dels

El responsable actual de les presons a l'Iraq és el general Geoffrey Miller, que havia dirigit la base militar de Guantánamo.

seus sàtrapes. Amb els seus protectors, els executius de les constructores internacionals van a tota velocitat en els seus pesants tot terrenys per l'autopista de Kuwait a Bagdad, en comboi, a 80 quilòmetres per hora. La regla de supervivència és la següent: no s'ha de frenar mai, sobretot a Nassiriya, on l'ambient vers els occidentals no és gaire més amistós que a Fal·luja. Per als cossos de guardaespalles privats, aturar-se a les llargues cues de les benzineres iraquianes és una cosa impensable. Es precipiten cap als assortidors de benzina i amb les armes mantenen a ratlla als nadius que s'hi esperaven. Un segon després d'haver omplert el dipòsit, els senyors del nou univers tornen a marxar corrent. Sens dubte, un sistema especialment eficient de fer enemics.

A Fal·luja, a principi del mes passat van enxampar quatre companys de

l'empresa Blackwater que van caure en una trampa al baluard sunnita, a 50 quilòmetres a l'oest de Bagdad. Segons sembla, van morir ràpidament en un assalt dels rebels, i això potser va acabar sent fins i tot una benedicció: uns quants minuts després va aparèixer misteriosament una sèrie de fotògrafs que van fer unes fotografies espantoses. Els van treure violentament dels cotxes, els van escopir, trepitjar, cremar i van tallar-ne dos a trossos. Els altres dos, enmig de la cridòria de la multitud que s'hi acostava de pressa, van ser penjats d'un pont sobre l'Eufrates.

Poc després, vuit empleats de la forja de guardaespalles de Carolina del Nord van iniciar un tiroteig de 24 hores contra les milícies radicals xiïtes que havien rodejat les seves instal·lacions a Najaf. Ni els soldats americans ni els espanyols, estacionats a poca distància,

van sortir en ajut dels soldats privats. Finalment, l'empresa americana va treure les castanyes del foc als seus empleats, tal com ho faria l'exèrcit dels EUA: enviant reforços per aire. Un helicòpter de l'empresa va enviar-los municions i va evacuar els ferits. Quan els atacants van decidir retirar-se, Blackwater va celebrar la revenja per les víctimes de Fal·luja, una escaramussa victoriosa en la seva guerra privada a càrrec de l'estat. Els professionals de Blackwater tenien finalment una raó especial per a gaudir d'una bona reputació. Els seus vigilants també s'encarreguen que l'administrador dels EUA a l'Iraq, Paul Bremer, pugui acabar la feina viu.

Un negoci vell. La guerra com a negoci no és un fenomen nou. A l'apogeu de l'imperialisme britànic, la reina Victòria ja havia confiat en els seus soldats *gurkha* del Nepal. Dels 135.000 soldats americans a l'Iraq, aproximadament 40.000 no són ciutadans dels EUA. Són immigrants, sobretot de l'Amèrica Llatina, als quals es proporciona la carta verda com a mercenaris secrets i l'esperança de poder arribar a ser ciutadans dels EUA.

Però l'ampliació de prestacions de serveis militars a una branca industrial moderna i internacional no podia imposar-se abans que s'acabés la guerra freda. L'enfonsament del pacte de Varsòvia va establir, a tots dos costats del Teló d'Acer, les condicions per al *boom* per a les empreses dedicades a la guerra.

Es calcula que el nombre de soldats que després del gran canvi de 1989 quedaven acomiadats i entraven en una vida civil incerta era d'aproximadament 7 milions. Molts dels soldats que van ser declarats inútils ara estaven disposats a comercialitzar els seus coneixements. "Només cal fer unes quantes trucades per mobilitzar aquests nois", diu Roy Kaulback, de la revista especialitzada *Jane's Intelligence Review*.

Un dels defensors més aferrissats de privatitzar la guerra és el cap del Pentàgon, Donald Rumsfeld, que sempre ha assenyalat que els grans exèrcits i les batalles amb un gran desplegament han esdevingut cosa del passat gràcies al desenvolupament tecnològic. Ahir hi

**Després del gran canvi de 1989,
uns 7 milions de soldats eren
acomiadats i entraven en una vida
civil incerta. Aquest és el guix
dels mercenaris d'avui**

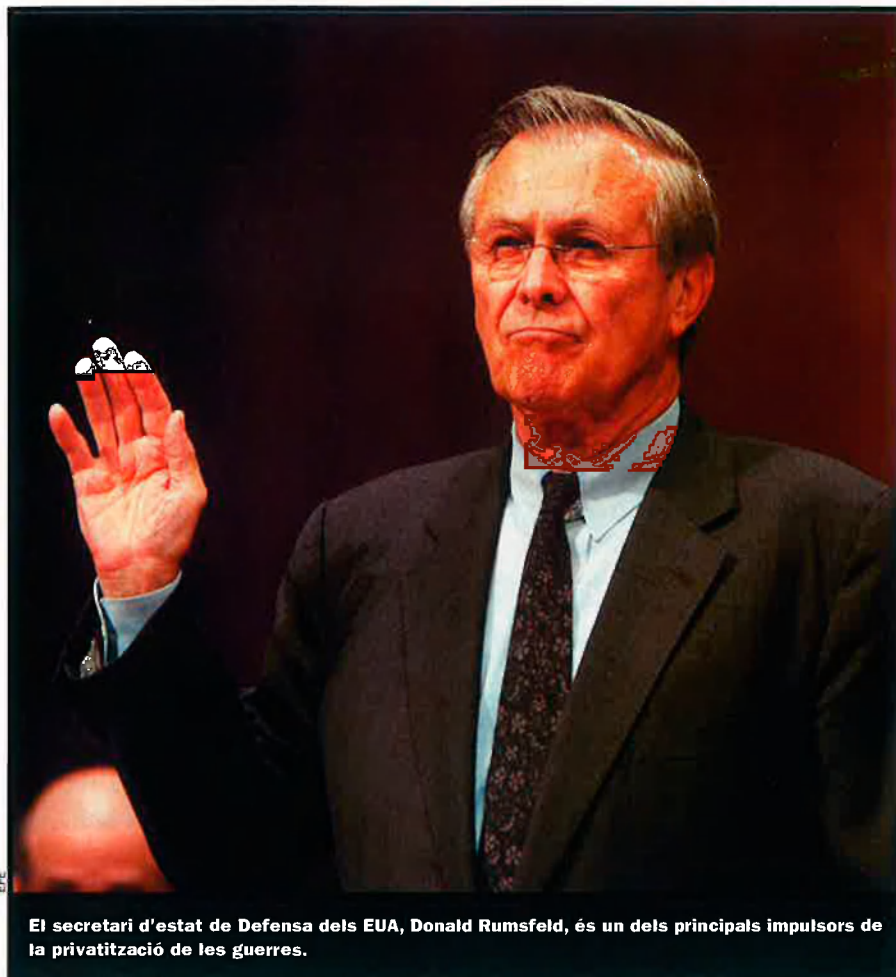
havia guerres amb tancs, avui hi ha atacs ràpids sobre Bagdad, confiança en petites unitats de gran mobilitat i amb suport informàtic, el retorn a la competència central: l'eliminació de l'enemic. Aquest és, segons Rumsfeld, el futur de la guerra, i ja no és viable sense el sector privat. "Tota funció que el sector privat pot assumir —escriu el cap del Pentàgon— no és funció central del Govern."

Per això l'escena dels proveïdors de serveis militars no ha tingut enlloc un desenvolupament tan gran com el que s'ha donat als EUA. Les empreses líders del negoci de la guerra ja fa temps que es troben sota l'ala d'immensos consorcis empresarials. El fabricant d'armament Northrop Grumman, el grup de mitjans de comunicació Level 3, la petroliera Halliburton...

Ja fa temps que corre per Washington una dita irònica segons la qual la guerra és massa important perquè se n'encarreguin els generals. Però des que els militars de rangs superiors poblen els pisos de les juntes directives es recorden perfectament de les seves bones relacions amb la política, mitjançant la qual el "capitalisme de col·legues" americà sempre ha rebut noves empentes.

El nombre dels republicans que durant dècades han ocupat càrrecs importants en la política energètica, política i del Pròxim Orient s'ha mantingut des del mandat de Ronald Reagan. En el canvi entre membres del govern i directius, els actors sempre tenen en compte els seus vells amics. El 1983, el secretari d'estat de Reagan, George Shultz, va enviar Donald Rumsfeld a l'Iraq per aconseguir de Saddam Hussein un nou oleoducte que anés fins al port jordà d'Akaba, al mar Roig. Vint anys després, Rumsfeld pot tancar un contracte de milers de milions de dòlars per a la reconstrucció de l'Iraq amb l'empresa Bechtel, el consell directiu de la qual compta amb George Shultz com a conseller.

Les malifetes de Halliburton. Un dels creixements més poc clars en aquesta zona pantanosa és el del grup Halliburton i la seva filial KBR. L'empresa proporcionava (mitjançant les se-

El secretari d'estat de Defensa dels EUA, Donald Rumsfeld, és un dels principals impulsors de la privatització de les guerres.

ves filials estrangeres Dresser-Rand i Ingersoll Dresser Pump Company) equipaments per a l'extracció de petroli a l'Iraq durant el govern de Saddam Hussein, però també va rebre diners pel treball preliminar en la campanya contra el dictador, i ara és l'empresa més important en l'àmbit de la logística i la reconstrucció a l'Iraq ocupat pels americans.

L'any 1992, el secretari de Defensa de l'època i actual vicepresident, Dick Cheney, va encarregar a l'empresa Brown & Root una avaluació de les tasques que anirien millor si les efectuessin les empreses privades. L'empresa, fundada el 1919 i actualment anomenada Kellogg, Brown & Root (KBR), com ja s'ha dit anteriorment, s'ha fet un nom gràcies a projectes a gran escala per al govern. Menys sorprenent va ser que KBR s'adonés de seguida que els soldats ben formats són molt cars si s'han de dedicar a netejar latrines i a pelar pa-

tates. El mateix any, l'empresa ja va poder salvar els soldats d'aquestes feines. KBR va ser la primera empresa que va rebre tota una sèrie de contractes LOGCAP (programa d'augment logístic amb personal civil). L'empresa, amb seu a la ciutat texana de Houston, presta serveis, des de la construcció de bases a qualsevol punt del món fins al manteniment del maquinari (o *hardware*) de comunicacions, a preu de cost, i rep comissions d'entre l'1 i el 9% del volum de comandes. El 1995, durant l'administració del demòcrata Clinton, Cheney, que va fer possible aquest nou i brillant començament de KBR, va passar a la direcció de l'empresa mare Halliburton.

Molt sovint, les tasques militars obren el tresor públic a les empreses privades massa de pressa. Per exemple: la tardor passada, el Pentàgon va demanar a KBR gel per a les tropes que havien de patir una calor estiuenca: "l'empresa contractada ha de crear gel a partir d'aigua po-

Tanc de l'exèrcit dels EUA en una carretera direcció a Fal-luja, on el mes passat van atacar i matar quatre membres de Blackwater. Els EUA usen serveis de seguretat privats per a tasques de logística i avituallament, però també per a interrogatoris.

table o bé rebre'l de subempreses i lliurar-lo", diu el contracte, bastant vagament. KBR va optar per la versió de luxe: al sud de Kuwait van crear del no-res una enorme fàbrica de gel. Amb dues màquines de gel portades de Texas, 28 empleats produïen 40 tones de glaçons treballant durant les 24 hores del dia. Un recinte de refrigeració transitable i un moll de càrrega propi servien perquè els camions de KBR proporcionessin líquid congelat als soldats a l'Iraq.

La quantitat de diners estalviada va quedar documentada en un cas en què l'empresa mare Halliburton es va veure embolicada: per al sanejament d'una instal·lació petrolífera es va calcular una quantitat de 15 milions. Com que no es disposava d'aquesta suma, van contractar una empresa iraquiana, que va enllestir la feina per només 80.000 dòlars.

Per a KBR & cia. no hi ha cap al·licient per estalviar. Han d'adjudicar-se un percentatge del volum de comandes com a benefici de les seves despeses de producció: com més cara sigui la feina de l'empresa, més alts seran els seus beneficis. S'ha fomentat tant aquesta men-

talitat d'autoservei que fins i tot el Pentàgon ha trepitjat el fre: dels gairebé 3.000 milions de dòlars que la gran empresa de serveis Halliburton li han carregat a compte, 1.200 milions no han estat reemborsats.

Actualment hi ha obertes diverses inspeccions a KBR per preus excessius i frau. S'han carregat a compte diversos milions d'àpats que mai no es van servir, la benzina de Kuwait se subministrava a un preu superior fins i tot al dels assortidors dels llunyans EUA. Els proveïdors de KBR es queixen de la miserable política de pagaments dels texans. Des que les PMF obtenen comandes cada vegada més lucratives, s'han convertit en una nova forma d'aquell "complex militar i industrial" del qual va advertir el president Dwight Eisenhower a la nació el dia del seu comiat. El general de cinc estrelles i vencedor a la Segona Guerra Mundial ja temia que la indústria de l'armament americana s'establís de manera permanent i formés una intrincada simbiosi amb les forces armades. Ara, les estretes relacions entre l'exèrcit i les seves subempreses creen noves interdependències que no sols

són causa de preocupació entre els qui critiquen el govern sinó també entre els parlamentaris i els mateixos militars.

El clima bèl·lic que va sorgir després dels atemptats terroristes a Nova York i Washington ha arribat a ser gairebé insuportable per als parlamentaris que defensen el control sobre activitats militars d'empreses privades. La congressista demòcrata Jan Schakowsky desitjaria acabar amb els excessos de les empreses de seguretat, però no troba aliats per procedir contra les empreses privades, ja que segurament es podria considerar antipatriòtic: "Les responsabilitats no estan regulades, i hi ha una manca absoluta de transparència..., però els diners continuen fluint." Als empleats d'empreses militars privades, l'absència d'una normativa legal clara els garanteix un espai sense normes en què aparentment poden fer i ordenar fer el que volen. Com a molt, el comandament militar pot rescindir un contracte contrari a la llei o a les ordres i expulsar els infractors de la zona de combat. Els únics límits d'aquestes forces són la prohibició d'ús d'armes pesants. Fins i tot les granades de mà formen part de l'armament prohibit, ja que només es permeten les armes de foc de mà per a la defensa personal.

Els mercenaris es queixen. Així mateix, tampoc no tenen cap cobertura davant les agressions de la guerrilla. Mentre el Pentàgon organitza grans operacions militars per al rescat dels americans caiguts, "nosaltres només rebem bosses gratuïtes per als cadàvers", es queixa l'executiu d'una PMF.

Malcolm Nance, cap d'una empresa que opera a Bagdad, només veu una conseqüència del suport deficient de l'exèrcit a les entitats privades en moments crítics: "Nosaltres armem, encara que sigui en secret." Als mercats de la capital hi ha granades de mà al preu d'1 dòlar. Tampoc no hi escassegen els llençaments ni els fusells pesants. Fins i tot les tropes aliades han intervingut en alguna ocasió, per error, en tiroteigs amb mercenaris que en realitat havien d'actuar com a suport. "Això és el salvatge Oest", afirma Brian Boquist, un antic boina verda.

Dues imatges d'escenes en què es poden observar les tortures i greus humiliacions de soldats nord-americans a presos iraquians.

Els militars tampoc no es refien del sector privat justament en els moments en què l'ajut de les empreses és més necessari que mai, com ara per a feines de manteniment o de reparació a les zones de combat. Això és precisament el que critica el tinent general Charles Mahan (l'oficial superior de logística de l'exèrcit dels EUA), la poca fiabilitat del sector privat. La negativa a anar a les zones crítiques ha tingut com a conseqüència que els soldats dels EUA s'hagin quedat durant mesos parcialment sense aliments frescos, sense dutxes i sense lavabos. "Confiàvem que la indústria se n'encarregaria -es queixa Mahan- però era cada vegada més difícil enviar-los als llocs perillosos."

Els últims aixecaments per tot el país, sobretot la rebel·lió dels xiïtes al sud, han fet que es reduïssin notablement els subministraments per a la reconstrucció. Els combois de camions que van de Kuwait a Bagdad són assaltats constantment. En els últims mesos han mort més de cinquanta empleats d'empreses de serveis militars.

Aquests fets disparen els preus de la reconstrucció del país. Stuart Bowen,

l'inspector general de l'administració civil aliada a Bagdad, calcula en 4.000 milions de dòlars el total de despeses per a la seguretat a l'Iraq, gairebé una quarta part dels 19.000 milions de dòlars que el Congrés americà va autoritzar per a la reconstrucció.

L'alt preu de la seguretat planteja un cop més la qüestió sobre si la concessió de tasques militars fonamentals a empreses privades és útil des del punt de vista econòmic. Des de l'estratègic, sembla que a l'Iraq ja s'ha arribat al límit: el negoci de la seguretat s'ha convertit en una màquina de fer beneficis per al sector privat fins a un nivell amenaçador, per molt que Bush exclami orgullós que "Amèrica no pot deixar mai que la seguretat nacional caigui en mans privades".

I amb l'actuació d'empreses privades incontrolades, el capital moral del lideratge occidental es troba sota una amenaça encara més forta. Les imatges de presoners humiliats a Abu Ghraib han provocat en tot el món islàmic una previsible tempesta d'indignació, davant la qual el Pentàgon no pot complir la seva promesa de castigar els responsables.

Un bri de palla. La indignació condueix el cap de redactors del diari àrab publicat a Londres *Al-Kuds al-Arabi* a fer extravagants metàfores: "Això és per a Amèrica el bri de palla que trenca l'esquena del camell", explica Abd al-Bari Atwan. "Fins ara, els americans no han aconseguit guanyar-se ni un sol cor. A partir d'ara ja no cal ni que ho intentin."

Molts americans també s'han quedat sense paraules després d'haver vist les imatges. Quan l'antic coronel de la infanteria de marina Bill Cowan va veure per primera vegada les fotos dels presoners humiliats a Abu Ghraib, va exclamar: "Va ser justament per aquestes coses que vam entrar a l'Iraq, i ara paradoxalment passen sota la nostra vigilància."

L'antic expert de la CIA i gran coneixedor del Pròxim Orient Robert Baer està convençut que el Pentàgon ha cedit massa responsabilitat a negociants i a "Rambos" frustrats, la qual cosa ha perjudicat, inesperadament, la imatge dels EUA. Baer considera la contractació d'especialistes en interrogatoris a Abu Ghraib "completament absurda". Segons ell, aquesta gent són "amateurs sanguinaris sense cap respecte a la llei. Per què no van fer que els fiquessin a la presó?"

Els militars tampoc no es refien del sector privat, especialment per a tasques de manteniment en zones de combat

Hans Hoyng
Siegesumd Von Ilseman
© Der Spiegel - EL TEMPS
Traducció: David Egea